

LBRIS

We know
books

**PĂRINȚI
,
ȘI COPII**

I.S. Turgheniev

Traducere din limba rusă și note
MIRCEA LUTIC

LITERA

București

I

– Ei, ce mai zici, Piotr, tot nu se vede? întrebă, în ziua de 20 mai a anului 1859, un boier ca de vreo patruzeci de ani, îmbrăcat într-un palton prăfuit și în pantaloni cadrilați, ieșind cu capul gol în pridvorul scund al unui han de pe drumul N. și adresându-se valetului său, un flăcăiandru cu obraji bucălați și cu puf alburiu mijit în bărbie.

Slujitorul, a cărui ținută – cercelul de peruzea din ureche, părul pomădat și mișcările reverențioase ale corpului – trăda un tânăr modern, de croială nouă, aruncă o privire în zare, de-a lungul drumului, și răspunse:

- Nu, nu se vede.
- Chiar nimic? repetă boierul.
- Nimic, întări sluga.

Boierul oftă și se așează pe banca din pridvor.

Cât timp șade el acolo, cu picioarele strânse sub bancă și își plimbă îngândurat privirile de jur împrejur, să ne folosim de acest prilej și să-l prezentăm cititorului.

Numele lui e Nikolai Petrovici Kirsanov. La cincisprezece verste de han are o moșioară frumoasă, cu vreo două sute de suflete, sau, cum îi place chiar lui să zică de când și-a despărțit ogoarele de cele ale țăranilor, o „fermă“ cu două sute de deseatine¹ de pământ. Tatăl său, general activ, participant la războiul din 1812, aproape analfabet, grosolan, dar altfel om de treabă, a tras toată viața la jug. Mai întâi a condus o brigadă, apoi a fost pus în fruntea unei divizii și, trăind tot timpul în provincie, în virtutea gradului său, juca un rol destul de însemnat. Nikolai Petrovici, ca și fratele său mai mare Pavel, despre care vom vorbi mai încolo, s-a născut în sudul Rusiei și până la vârsta de paisprezece ani a fost instruit în casa părintească, înconjurat de guvernori de duzină, de aghiotanți obraznici, dar foarte servili, și de alți indivizi de-o teapă cu ei, din comandamentul diviziei sau din statul-major al armatei. Mamă-sa, născută Koleazina, care de fată purtase numele Agathe, iar ca soție de general devenise Agafokleia Kuzminișna Kirsanova, făcea parte din categoria tipică a „soțiilor de comandant“; purta bonete somptuoase și rochii foșnitoare de mătase, la biserică se apropia prima să sărute crucea, vorbea tare și mult, le îngăduia copiilor în fiecare dimineață să-i sărute mâna, iar seara, înainte de culcare, îi binecuvânta, într-un cuvânt, trăia ca o aristocrată, după bunul-plac. Ca fiu de general, Nikolai Petrovici, aidoma fratelui său, Pavel, trebuia să îmbrățișeze cariera militară, deși nu excela prin curaj, ba chiar își câștigase porecla de „suflet de vrabie“; însă tocmai în ziua când îi sosise vestea despre numirea sa în cadrul

¹ Unitate de măsură agrară rusească, egală cu 1,9 hectare

armatei, s-a întâmpilat să-și rupă piciorul și, după ce zăcu la pat două luni, rămase beteag pe viață. Tatăl său se lăsă păgubaș și hotărî să-i aleagă o slujbă civilă. De cum împlini optsprezece ani, îl duse la Petersburg și îl înscrise la universitate. Cam în vremea aceea, fratele său ajunsese ofițer și își făcea stagiul într-un regiment de gardă. Așadar, cei doi tineri se așezară cu traiul la aceeași gazdă, supravegheați de la distanță de un văr de-al mamei lor, un anume Ilia Koleazin, înalt funcționar de stat. Întors la divizie și la consoartă, tatăl lor le trimitea doar din când în când câte o scrisoare, așternută pe foi mari de hârtie cenușie, cu un scris lăbărțat de conțopist. La sfârșitul fiecărei scrisori stăteau negreșit cuvintele: „Piotr Kirsanov, general-maior“, împodobite sârguincios cu niște parafe întortocheate. În 1835, Nikolai Petrovici părăsi universitatea cu titlul de licențiat și, în același an, generalul Kirsanov, deblocat după o inspecție nereușită a trupelor, se mută împreună cu soția la Petersburg. Luă cu chirie o casă lângă parcul Tavriceski și se înscrise la clubul englezesc, dar muri pe neașteptate, lovit de apoplexie. La scurtă vreme după moartea lui, neputând să se acomodeze cu atmosfera anostă a capitalei, se stinse și Agafokleia Kuzminișna, răpusă de plictiseala vieții la pensie. Cât despre Nikolai Petrovici, acesta se îndrăgostise, încă de când trăiau părinții și spre marele lor necaz, de fiica cinovnicului Prepolovski, fosta sa gazdă; era o fată drăguță și, cum se zice, cultivată, care citea în reviste articole serioase, publicate la rubrica „Științe“. Se însură cu ea îndată ce se sfârși doliul și, părăsindu-și slujba de la Ministerul Domeniilor, unde fusese oploșit

de taică-său, cunoscu împreună cu Mașa, tânăra lui nevastă, fericirea vieții de familie, mai întâi într-o vilă de lângă Institutul Silvic, apoi în oraș, într-o locuință mică, dar destul de comodă, cu o scară frumos lustruită și un salonaș cam răcoros, și în sfârșit la țară, unde se stabili pentru totdeauna și unde nu peste mult timp se născu feciorul lor Arkadi. Cei doi soți duceau un trai bun și liniștit, aproape fără să se despartă unul de altul, citeau împreună, cântau duete sau interpretau partituri la pian, la patru mâini; ea sădea flori și îngrijea păsările din ogradă, el se ducea din când în când la vânătoare și vedea de gospodărie, iar Arkadi creștea fără nici o grijă. Astfel trecură zece ani ca un vis. În 1847, soția lui Kirsanov muri. El îndură cu greu această lovitură și albi în câteva săptămâni; ca să se mai întremeze puțin, își puse în gând să plece în străinătate... dar sosi anul 1848, care zădărnici totul. Vrând-nevrând, se întoarse la țară și, după o perioadă îndelungată de inactivitate, se apucă să facă schimbări la moșie. În 1855 își duse feciorul la universitate și petrecu împreună cu el trei ierni în capitală, aproape fără să iasă din casă, căutând în schimb să lege cunoștință cu tinerii tovarăși ai lui Arkadi. În ultima iarnă însă, n-a mai putut să plece la Petersburg, și iată-l acum, în luna mai a anului 1859, încărunțit de-a binelea, grăsun și puțin gârbov, așteptându-și fiul, care, ca și el pe vremuri, se întorcea acasă cu titlul de licențiat.

Sluga – fie din bună-cuviință, fie nedorind să rămână sub ochii boierului – se retrase după poartă și își aprinse luleaua. Cu capul în piept, Nikolai Petrovici privea în jos, la treptele șubrede ale pridvorului. Un

ditamai puiul peștiș se plimba țanțoș pe scară, călcând apăsat cu labele lui mari, galbene; o pisică murdară, tolnită pe balustradă, se uita la el cam cruciș. Soarele încălzea puternic: din tinda întunecoasă a hanului venea un miros de pâine caldă de secară. Nikolai Petrovici căzu pe gânduri. În minte i se învălmășeau mereu cuvintele: „Fiul meu... licențiat... Arkașa...” Încerca să se gândească la altceva, dar îl copleșeau mereu aceleași gânduri. Își aminti de regretata lui soție... „Nu i-a fost dat să se bucure și ea!”, șopti cu tristețe... Un porumbel vinețiu și dolofan se lăsă în zbor pe marginea drumului și se repezi să bea apă dintr-o băltoacă de lângă fântână. Nikolai Petrovici îl urmărea cu privirea, dar urechea sa prinse în depărtare zgomotul unei trăsurii care se apropia...

– Pare-se că sosește conașul, vesti sluga, răsărind de după poartă.

Nikolai Petrovici sări în picioare și își aținti privirea în lungul drumului. Apăru o trăsură trasă de trei cai de poștă, în care se zăreau o șapcă studentească și un chip drag, cu trăsături cunoscute...

– Arkașa! Arkașa! exclamă Kirsanov și se repezi înainte, dând din mâini...

O clipă mai târziu, buzele lui lăsau pe obrazul tânărului licențiat, încă neumbrit de tuleiele bărbii, prăfuit și ars de soare, un sărut zgomotos.

II

– Dă-mi voie să-mi scutur hainele, tată, rosti Arkadi, cu un glas cam răgușit de atâta drum, dar tineresc și sonor, răspunzând voios la mângâierile părintelui, o să te umplu de praf.

– Nu-i nimic, lasă, răspunse Nikolai Petrovici, zâmbind cu drag, și își trecu de două ori palma peste paltonul său și peste gulerul mantalei cu care era îmbrăcat băiatul. Ia stai, stai să te văd, adăugă el, făcând un pas îndărăt, apoi se întoarse deodată și se îndreptă spre han, tot repetând dispoziții: „Încoace, haide, și mai repede, să vină trăsura!“

Nikolai Petrovici părea mult mai tulburat decât feciorul său; avea un aer emoționat și sfios. Arkadi îl opri.

– Tată, zise el, dă-mi voie să ți-l prezint pe bunul meu prieten, Bazarov, despre care ți-am scris în repetate rânduri. A fost atât de amabil, încât a primit să ne fie oaspete.

Nikolai Petrovici se întoarse brusc și, apropiindu-se de tânărul înalt, îmbrăcat într-un pardesiu lung, cu ciucuri, îi strânse cu putere mâna roșie, fără mănușă,

pe care acesta, după ce coborî din trăsură, i-o întinse cu o ușoară ezitare.

– Sunt bucuros, începu el, și recunoscător pentru gândul bun de a ne vizita. Sper că... dar dă-mi voie să te întreb cum te cheamă!

– Evgheni Vasilievici, răspuse Bazarov cu o voce apatică, dar bărbătească, și, lăsând în jos gulerul parde-siului, își descoperi înaintea lui Nikolai Petrovici fața întregă. Prelungă și slabă, cu o frunte înaltă, netedă, cu un nas lat la bază și ascuțit în vârf, cu niște ochi mari, verzi și favoriți lungi, de culoarea nisipului, atâr-nând în jos, figura lui era luminată de un surâs calm, care vădea siguranță de sine și inteligență.

– Aș vrea să sper, mult stimat Evgheni Vasilievici, continuă Nikolai Petrovici, că n-ai să te plictisești la noi.

Buzele subțiri ale lui Bazarov tresăriră ușor, dar nu răspuse nimic, ci se mulțumi doar să-și ridice puțin șapca. Părul său blond-castaniu, lung și des, nu îi putea ascunde însă capul mare și bombat.

– Ce zici, Arkadi, reluă Nikolai Petrovici, întorcân-du-se către fiul său, să poruncesc să înhame caii chiar acum sau poate vreți să vă odihniți?

– Ne odihnim acasă, tată; pune să înhame caii.

– Acuși, acuși, zise Nikolai Petrovici. Ei, Piotr, n-ai auzit? Zorește plecarea, frățioare, hai odată!

Piotr, în postura sa de slugă modernă, nu se apropie să-i sărute mâna boiernașului, ci făcu doar o plecăciune de la distanță și dispăru din nou după poartă.

– De fapt, am venit încoace cu brișca, dar se vor găsi cai și pentru trăsura ta, spuse Nikolai Petrovici, conti-nuând să se agite, în timp ce Arkadi bea apă dintr-un

căuș de tinichea, adus de hangiță, iar Bazarov, aprinzându-și pipa, se apropie de vizitiul care deshăma caii. Atât că brișca are numai două locuri și nu știu ce să facem cu prietenul tău.

– O să meargă cu trăsura, rosti Arkadi, cu jumătate de glas. Nu-ți face griji pentru el. E un băiat minunat și nu face nazuri, ai să vezi.

Vizitiul lui Nikolai Petrovici scoase caii din grajd și-i aduse în curte.

– Mișcă mai repede, măi barbă-lată! zise Bazarov către vizitiu.

– Auzi, Mitiuha? pufni în răs un alt vizitiu, care stătea alături, cu mâinile înfundate în buzunarele de la spatele cojocului. Auzi cum te-a numit boierul? Zău, chiar așa, barbă-lată ce ești!

În loc de răspuns, Mitiuha scutură din cap și trase hamul de pe mijlocașul asudat.

– Mai repede, măi băieți, săriți cu toții! Vă cinstesc, n-aveți grijă! exclamă Nikolai Petrovici.

În câteva minute, caii erau înhămați; tatăl cu fiul se instalară în brișcă; Piotr se cocoță pe capră; Bazarov urcă în trăsura, își îngropă capul în perna de piele și o porniră cu toții la drum.

III

– Iată-te, dar, întors acasă cu titlul de licențiat, zise Nikolai Petrovici, punând mâna când pe umărul, când pe genunchiul fiului său. În sfârșit!

– Dar unchiul ce mai face? Bine, sănătos? întrebă Arkadi, care, cu toată bucuria sinceră, aproape copilărească, ce-i umplea sufletul, dorea totuși să schimbe cât mai curând tonul conversației, strămutând-o de pe făgașul ei sentimental într-o notă mai obișnuită.

– Sănătos. A vrut chiar să vină cu mine să te întâmpine, dar nu știu de ce s-a răzgândit.

– Dar tu m-ai așteptat mult? întrebă Arkadi.

– Vreo cinci ceasuri.

– Tată drag!

Arkadi se întoarse brusc spre tatăl său și îl sărută pe obraz. Nikolai Petrovici râse potolit.

– Apoi, ce cal frumos ți-am pregătit! zise el. Ai să vezi. Și ți-am tapetat odaia.

– Dar Bazarov o să aibă și el camera lui?

– Găsim noi una și pentru el.